

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางอาญาในประเทศไทย นับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมีวิวัฒนาการตามยุคสมัย ตามระบอบการปกครองและตามสภาพสังคมในยุคต่าง ๆ เช่น ในสมัยสุโขทัย มีการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางและแม้ว่าในยุคนี้ก็ยังไม่มีการจัดตั้งกลไกใด ๆ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างเป็นทางการ แต่ก็นับว่ากษัตริย์ได้ทำหน้าที่เป็นกลไก ในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ด้วยตนเอง

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ คือ นับแต่ พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบัน ได้มีการรับรองสิทธิทางอาญาของบุคคลไว้ในกฎหมายหลายฉบับใกล้เคียงกับมาตรฐานสากลของสหประชาชาติ และมีการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยดำเนินการผ่านทางกลไกต่าง ๆ ทั้งกลไกของรัฐและเอกชน องค์กรของรัฐ ได้แก่ องค์กรฝ่ายตุลาการคือ ศาล องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ คือ คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการอื่น ๆ องค์กรฝ่ายบริหาร เช่น คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ คณะกรรมการ ป.ป.ป. คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ตำรวจ อัยการ ราชทัณฑ์ รวมทั้งสถาบันทหาร ซึ่งการดำเนินงานด้านส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิทางอาญาขององค์กรดังกล่าวมีขอบเขตจำกัดเพียงเท่าที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนและยังไม่สามารถให้การคุ้มครองบุคคลได้ในหลาย ๆ กรณี ส่วนองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินงานด้านนี้ในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีอยู่หลายแห่ง แต่การดำเนินงานก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ อีกทั้งยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล ทว่าทั้งงานด้านนี้ในประเทศไทยยังขาดเอกภาพและขาดองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิทางอาญาโดยผ่านกลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันของประเทศไทยนั้น นับเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในมิติเดิม แต่แนวโน้มในอนาคตประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบของกลไกที่ทำหน้าที่ดังกล่าวไปสู่มิติใหม่ที่ เป็นสากลมากขึ้น กล่าวคือ ในมิติเดิมนั้นกลไกในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในโลก มีเพียงกลไกในระดับสหประชาชาติ และกลไกในระดับภูมิภาค และกลไกต่าง ๆ ที่แต่ละ ประเทศมีอยู่ก่อนแล้วเท่านั้น แต่จากประสบการณ์ของสหประชาชาติพบว่า ล้าหลังการมีเพียง กลไกดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในแต่ละประเทศได้อย่างแท้จริง สหประชาชาติจึงได้เสนอการแก้ปัญหาดังกล่าวในมิติใหม่ คือ ข้อเสนอให้แต่ละประเทศจัดตั้ง กลไกระดับชาติด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้น เพื่อให้ประชาชนในแต่ละประเทศ ได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างทั่วถึง อีกทั้งยังจะสนับสนุนให้กลไกในระดับอื่น ๆ รวมทั้ง กลไกภายในประเทศอื่น ๆ ที่มีอยู่ก่อนแล้วสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศหนึ่งที่ยังมีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐบาลในยุคปัจจุบันจึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยให้มี ประสิทธิภาพและเป็นสากลมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2535 ที่อนุมัติให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและ สิทธิทางการเมือง พ.ศ. 2509 อีกทั้งยังมีมติให้กระทรวงการต่างประเทศและสำนักงาน อัยการสูงสุดร่วมกันพิจารณาหาแนวทางจัดตั้งกลไกระดับชาติด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ มนุษยชนขึ้น

การจัดตั้งกลไกระดับชาติดังกล่าวมีเป้าหมายที่สำคัญคือ

1. ให้มีกลไกระดับชาติที่รับผิดชอบด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในด้านส่งเสริมให้ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชน คุ้มครองให้การแก้ไขเยียวยา บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการป้องกันมิให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น

2. ำห้มีองค์กรกลางที่ำหน้าที่ประสานงานและรับผิชอบภาระกิจที่จะ เกิดขึ้นจาก การที่ไทยมีพันธกรณีตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองใน อันที่จะต้องำให้การส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนำให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำที่รับรองไว้ ในกติกา ซึ่งงานทางปฏิบัติจะต้องมีการดำ เนินการหลายประการนับแต่ การดำ เนินการปรับปรุงแก้ไขหรือ ยกเลิกกฎหมายและระเบียบปฏิบัติทางด้านบริหารำให้สอดคล้องกับกติกา การตั้งข้อสงวนต่าง ๆ การจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการหลังจากที่เข้าเป็นภาคีแล้ว รวมทั้งกิจกรรมอื่นอีกมากมาย

การจัดตั้งกลไกระดับชาติของประเทศไทย เพื่อำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมและ คุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยมีเป้าหมายดังกล่าว มีลักษณะเช่นเดียวกับที่หลายประเทศำได้มีการจัดตั้ง ขึ้นแล้ว และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี กล่าวคือ ในต่างประเทศำมีการจัดตั้งกลไกระดับชาติ ใน 2 รูปแบบด้วยกัน รูปแบบแรกคือ "คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน" ซึ่งเป็นองค์กรที่ขึ้นตรง ต่อฝ่ายบริหาร และรับผิดชอบงานด้านส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะ เช่น กลไกในประเทศญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เม็กซิโก สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เป็นต้น รูปแบบที่สองคือ "ออมбудสมาน" (Ombudsman) หรือที่เรียกว่า "ผู้ตรวจการรัฐสภา" ซึ่งเป็นองค์กรของฝ่าย นิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่งานด้านการควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร และงานด้านส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนก็เป็นภาระกิจอย่างหนึ่งด้วย ประเทศที่จะตั้งกลไกในรูปแบบนี้ เช่น สวีเดน เยอรมัน นิวซีแลนด์ อังกฤษ เป็นต้น อนึ่ง การที่ประเทศหนึ่งประเทศำจะจัดตั้ง กลไกระดับชาติขึ้นในรูปแบบใดย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมตามสภาพทางสังคม วัฒนธรรม การ เมือง การปกครอง ของประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบหนึ่งอาจเหมาะสมสำหรับสภาพ ของประเทศหนึ่ง แต่อาจไม่เหมาะสมกับสภาพของอีกประเทศหนึ่งก็ได้

การจัดตั้งกลไกระดับชาติดังกล่าวขึ้นในประเทศไทยคาดว่าจะทำำให้เกิดผลดี หลายประการ ได้แก่

1. ทำำให้เกิดเอกภาพในการดำ เนินงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เช่น ระหว่างหน่วยงานของรัฐและของเอกชนที่แยกกันทำงานมาตลอด

2. ช่วยอุดช่องว่างกรณีที่ไม่มียุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะดำเนินการเพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนและเยียวยาแก้ไขความเสียหายเดือดร้อน
3. ทำให้ภาพพจน์ของประเทศไทยดีขึ้นในสายตาของชาวโลก
4. ทำให้การประสานงานระหว่างประเทศไทยกับระหว่างประเทศดีขึ้น เพราะมีผู้ทำหน้าที่ทั้งด้านนโยบาย การบริหารและไต่สวนตามคำร้องเรียนรวมอยู่ด้วยกัน
5. ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีบทบาทมากขึ้นทางด้านสิทธิมนุษยชน เพราะมีกฎหมายรับรองสนับสนุนโดยตรง
6. ทำให้ระบบการตรวจสอบเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางอาญาดีขึ้น เพราะมีหน่วยงานภายนอก คือ สำนักงานนี้ร่วมกับเอกชนคอยติดตามตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐตลอดเวลา
7. ทำให้การศึกษาวិจัยและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากลในประเทศไทย มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น เพราะสำนักงานนี้จะได้รับงบประมาณทั้งจากรัฐและจากต่างประเทศสนับสนุนการศึกษาวิจัยโดยตรง
8. ทำให้การเข้าร่วมเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง เพราะมีหน่วยงานทำหน้าที่ดูแลสอดส่องเสนอแนะนโยบายหรือความเห็นต่อรัฐบาลโดยตรง
9. ทำให้ประเทศไทยอาจตกลงเข้าเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เพราะสำนักงานนี้จะช่วยสนับสนุนกระตุ้นเร่งรัดให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมเป็นภาคีข้อตกลงระหว่างประเทศมากขึ้น เพราะปัจจุบันประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีน้อยมาก ขณะที่ต่างประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีกันเป็นส่วนใหญ่ ทั้งที่สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และทางการเมืองดีกว่าประเทศไทยมาก
10. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตน และได้รับการคุ้มครองสิทธิรวมทั้งการได้รับการเยียวยาแก้ไข ได้รับค่าชดเชยความเสียหายอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

รูปแบบของกลไกระดับชาติที่น่าจะเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยและควรจัดตั้งขึ้น และจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพคือกลไกในรูปแบบของ "คณะกรรมการ"

กลไกระดับชาติที่จะจัดตั้งขึ้นในประเทศไทยในรูปแบบ "คณะกรรมการ" อาจใช้ชื่อว่า "คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ" ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงานอิสระ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยตรงของนายกรัฐมนตรีคล้ายกับประเทศฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา โครงสร้างของคณะกรรมการควรประกอบด้วยตัวแทนจากฝ่ายบริหารเป็นหลัก โดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ส่วนกรรมการจะเป็นปลัดกระทรวง และอธิบดีกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ควรให้ตัวแทนองค์กรภาคเอกชนและผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำงานด้านนี้มาร่วมเป็นกรรมการด้วย ซึ่งจำนวนกรรมการควรมีจำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 24 คน ซึ่งที่มาของคณะกรรมการของไทย อาจแตกต่างจากบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนสมัครมาเป็นกรรมการได้ หรือของฝรั่งเศส คณะกรรมการจะคัดเลือกจากผู้มาจากหลายหลายอาชีพ

"คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน" ของประเทศไทยควรมีอำนาจหน้าที่คล้ายกับคณะกรรมการระดับชาติของประเทศอื่น ๆ ที่มีการจัดตั้งกลไกในรูปแบบเดียวกัน เช่น ประเทศญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เม็กซิโก ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ด้านการคุ้มครองควรมีอำนาจหน้าที่หลักในการรับเรื่องร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งภายในและจากต่างประเทศ ใต้สวนสอบสวน วินิจฉัยกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งที่มีผู้มาร้องเรียนและไม่มีผู้มาร้องเรียน ท้าความเห็นเสนอต่อนายกรัฐมนตรีสั่งการต่อไป ประสานงานกับองค์กรอื่น อาทิ องค์กรในกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาหรือคดีแพ่ง ส่วนด้านการส่งเสริม ควรให้การส่งเสริมการศึกษาวิจัย เผยแพร่ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชน จัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการของสหประชาชาติ ฯลฯ ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนจะไม่ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของกลไกอื่น ๆ แต่อย่างใด แต่จะเป็นกลไกที่คอยส่งเสริมสนับสนุนการทำงานขององค์กรอื่น ๆ เพื่อทำงานด้านส่งเสริมและคุ้มครองดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลไกในรูปแบบ "คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน" ดังกล่าว มีความเหมาะสมสำหรับประเทศไทยด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ

1. ในแง่การเข้าถึงกลไกของประชาชน คณะกรรมการนี้เปิดโอกาสให้บุคคล และกลุ่มบุคคลทั้งที่เป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิโดยตรง และไม่ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิโดยตรงมีโอกาสนำเรื่องราวร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการได้ทั้งจากภายในหรือจากต่างประเทศในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน หากไม่ใช่ว่าเรื่องที่อยู่ในอำนาจขององค์กรอื่น นอกจากนี้ยังมีตัวแทนขององค์กรภาคเอกชนร่วมเป็นกรรมการด้วย จึงถือว่ามีตัวแทนประชาชนที่อยู่ใกล้ชิดปัญหามาร่วมพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ด้วย

2. ในแง่ความเป็นอิสระ คณะกรรมการมีอิสระทั้งในการสืบสวนสอบสวน และการวินิจฉัยชี้ขาด และให้ข้อเสนอแนะ กล่าวคือ

ในการสืบสวนสอบสวน หลังจากทีคณะกรรมการรับเรื่องร้องเรียนไว้แล้ว คณะกรรมการมีอำนาจที่จะดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

(1) มีหนังสือสอบถาม หน่วยงานของรัฐ เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการหรืองานใด ๆ

(2) มีหนังสือเรียกบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีสืบสวนและสอบสวนมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชีเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ที่จำเป็นแก่การสอบสวนมาเพื่อประกอบการพิจารณา หรือแจ้งให้บุคคลใด ๆ ดังกล่าวให้ถ้อยคำหรือส่งบัญชีเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ที่จำเป็นแก่การสอบสวนแก่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือเพื่อการนั้น

(3) มีหนังสือเรียกผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือนำพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

(4) มีหนังสือเรียกผู้ทำเรื่องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา

อนึ่ง ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องกล่าวหาเรื่องเรียน คณะกรรมการหรืออนุกรรมการและเจ้าหน้าที่มีอิสระในความคิดเห็นของตน กรณีที่มีการร้องเรียนว่าเอกชนเป็นผู้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการพิจารณาเรื่องดังกล่าวคณะกรรมการจะใช้วิธีการประนีประนอมข้อพิพาทเพื่อให้มีการตกลงกันโดยสันติวิธีเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งนี้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ในการ

พิจารณาเรื่องที่มีการร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งลักษณะ เป็นการกระทำผิดอาญา และการสืบสวนสอบสวนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากรัฐต่างประเทศให้ทนายความว่าด้วยความร่วมมือในเรื่องอาญา คณะกรรมการอาจเสนอเรื่องต่อผู้ประสานงานกลางเพื่อดำเนินการต่อไป

ความเป็นอิสระของคณะกรรมการอีกประเด็นหนึ่งคือ เมื่อคณะกรรมการได้วินิจฉัยเรื่องร้องเรียนใดแล้ว คณะกรรมการจะเสนอคำวินิจฉัยไปยังนายกรัฐมนตรี หากนายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยและส่งเรื่องให้คณะกรรมการทบทวน หากคณะกรรมการยังมีมติยืนยัน นายกรัฐมนตรีก็ต้องปฏิบัติตาม

3. ในแง่โครงสร้างของคณะกรรมการ

โครงสร้างหรือจำนวนของคณะกรรมการหรือคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศต่าง ๆ จะมีจำนวนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของประเทศ เช่น ฟิลิปปินส์ มีประธาน 1 คน และคณะกรรมการเพียง 4 คน ของสหรัฐอเมริกาจำนวน 8 คน ของฝรั่งเศสมีจำนวน 71 คน ส่วนของประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนมากทั่วประเทศและไม่แน่นอนประมาณหมื่นคนเศษ สำหรับของประเทศไทยจะมีประธาน 1 คน และกรรมการอีก 24 คน ทั้งนี้ เป็นจำนวนที่ได้มาจากการรวมจำนวนตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงจากภาครัฐประมาณ 16 คน และจากภาคเอกชนและผู้ทรงคุณวุฒิอีก 8 คน

นอกจากนี้ ที่มาของคณะกรรมการก็แตกต่างกัน เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนอาสาสมัครมาทำหน้าที่เป็นกรรมการได้หากแต่ไม่ได้รับค่าตอบแทน สหรัฐอเมริกาประธานาธิบดีจะเป็นผู้แต่งตั้งส่วนหนึ่งของรัฐสภาจะแต่งตั้งอีกส่วนหนึ่ง ของฝรั่งเศส คณะกรรมการจะคัดเลือกจากผู้มาจากหลากหลายอาชีพทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ส่วนของประเทศไทยคณะกรรมการส่วนใหญ่จะมาจากฝ่ายบริหารโดยมีตัวแทนจากองค์กรภาคเอกชนมาร่วมด้วย 8 คน

4. งานบังคับของทั่วโลก

คณะกรรมการของแต่ละประเทศมีสังกัดที่แตกต่างกัน เช่น คณะกรรมการของญี่ปุ่น สังกัดกระทรวงยุติธรรมของประเทศฝรั่งเศส สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ประเทศฟิลิปปินส์ เม็กซิโก เป็นหน่วยงานอิสระของสหรัฐ เป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อประธานาธิบดี เม็กซิโก ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย ส่วนของไทยจะเป็นหน่วยงานอิสระเช่นกันและจะขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ การให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจสั่งการตามผลของการพิจารณาในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารด้วยกัน และอยู่ในฐานะที่ทำให้คุณให้โทษแก่ข้าราชการได้ ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่รัฐจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ ตรงข้ามหากผู้ที่มีอำนาจสั่งการไม่ใช่มุขมนตรีโดยตรง เช่น หากเป็นฝ่ายนิติบัญญัติหรือองค์กรอิสระ การบังคับการให้เป็นไปตามผลการพิจารณาอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะเจ้าหน้าที่ทำการละเมิดอาจไม่ปฏิบัติตาม

5. งานบังคับการตามผลการพิจารณา

เนื่องจากคณะกรรมการไม่มีอำนาจออกคำสั่ง และบังคับการได้เหมือนศาล คณะกรรมการมีอำนาจเพียงเสนอแนะข้อคิดเห็นไปยังนายกรัฐมนตรีให้สั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการบังคับการในทางบริหาร แต่มติของคณะกรรมการก็มีความศักดิ์สิทธิ์ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นชอบด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ นายกรัฐมนตรีมีอำนาจส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาอีกครั้ง หากคณะกรรมการพิจารณาแล้วมีมติยืนยันความเห็นเดิม นายกรัฐมนตรีต้องสั่งการตามมติของคณะกรรมการดังกล่าวโดยเร็ว

ส่วนการบังคับการในทางอาญา คณะกรรมการจะไม่ดำเนินการชี้ข้อกับทั่วโลกอื่นที่มีอำนาจหน้าที่อยู่ก่อนแล้ว แต่คณะกรรมการจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานกับทั่วโลกเหล่านั้น

6. ในแง่การเยียวยาแก้ไขผู้ถูกละเมิด

ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิทางอาญาที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการมีสิทธิได้รับการเยียวยาแก้ไขตามความเหมาะสมด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การได้รับค่าชดเชยความเสียหายโดยไม่ต้องฟ้องต่อศาลซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้ถูกละเมิดได้รับการเยียวยาแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว

การพัฒนากลไกระดับชาติในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจำเป็นต้องใช้เวลานานในการพัฒนารูปแบบและวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากประเทศที่ถือเป็นแม่แบบของการจัดตั้งกลไก เช่น ประเทศในแถบยุโรป หรือสหรัฐอเมริกา ซึ่งกว่าประเทศเหล่านั้นจะพัฒนารูปแบบมาได้จนถึงปัจจุบันต้องใช้เวลาไม่นานหลายร้อยปี เพราะฉะนั้น การที่ประเทศไทยจะดำเนินการจัดตั้งกลไกระดับชาติที่ทำหน้าที่ด้านนี้ขึ้นในประเทศไทยก็จำเป็นต้องเตรียมการสร้างรากฐานที่จะช่วยให้กลไกดังกล่าวพัฒนาไปได้ในอนาคต ดังนั้น จึงจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1 ให้ความรู้ อบรม ปรับทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสิทธิมนุษยชนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมและทหาร เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงกับงานด้านนี้

2 เผยแพร่แนวความคิดเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้สาธารณชนได้รับทราบ โดยเฉพาะสิทธิต่าง ๆ ของประชาชนที่มีการรับรอง หรือหน่วยงานสำหรับติดต่อของความช่วยเหลือเมื่อถูกละเมิดสิทธิ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะ ในอนาคตหากประชาชนคนไทยมีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแล้ว ประเทศไทยอาจพัฒนารูปแบบหรือโครงสร้างของคณะกรรมการให้มีลักษณะคล้ายของประเทศญี่ปุ่น คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือรัฐในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ดังเช่น ญี่ปุ่นได้ตั้งประชาชนในสาขาอาชีพต่าง ๆ นับหมื่นคนทั่วประเทศ

เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด ซึ่งหากทำ
ได้จะทำให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนน้อยลง และรัฐบาลก็รับภาระในเรื่องนี้น้อยลงด้วยโดย
เฉพาะงบประมาณที่เป็นค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่กับค่าชดเชยความเสียหายที่รัฐต้องจ่ายให้กับผู้เสียหาย

3 รัฐควรให้ความสำคัญด้านการศึกษา วิจัยด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง โดยวิธี
การดังนี้

- กำหนดในหลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมจนถึงระดับอุดมศึกษา
ให้มีการเรียน การสอนวิชาสิทธิมนุษยชน รวมทั้งหลักสูตรการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายต่าง ๆ
เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนและเจ้าหน้าที่รัฐรับทราบและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมและ
คุ้มครองสิทธิมนุษยชน

- ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หรือการจัดประชุมสัมมนาแก่เจ้าหน้าที่
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคล

4. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับองค์กรพัฒนาเอกชน โดยการหาแนวทางส่งเสริม
สนับสนุนองค์กรเหล่านั้นให้ได้รับงบประมาณที่เพียงพอมีการประสานงานที่ดีระหว่างองค์กรพัฒนา
เอกชนด้วยกันเอง หรือกับหน่วยงานของรัฐ ส่งเสริมให้มีการจดทะเบียนเพื่อรับรองสถานะ
ภาพที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายและควรให้การศึกษอบรมแก่บุคลากร
ขององค์กรพัฒนาภาคเอกชนเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ
ถูกต้องตรงกัน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือร่วมมือในด้านอื่น ๆ อันจะส่งผลให้องค์กร
พัฒนาเอกชน เกิดเอกภาพและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในงานด้านส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อไปในอนาคต